

<https://www.epravda.com.ua/columns/2017/08/15/628042/> (in Ukrainian)

Zernytskyi, R. 2018. What do party units of Kharkiv region spend their money on? URL: <https://www.chesno.org/post/786/> (in Ukrainian)

Financial report of the political party «Narodnyi front» for 2018 on the NAPC website. URL: https://old.nazk.gov.ua/sites/default/files/docs2/2018/rik/NARODNUY_FRONT/PDF.pdf

Pivtorak, O. 2018. Working in tandem: 8 options for collaborating politicians with NGOs. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/visim-variantiv-spivpratsi-politykiv-iz-hromadskymy-orhanizatsiyamy/29626456.html?fbclid=IwAR0xmAbuBERPKWAFmhUD6E4wvERc4jGs4W_rIAFL0-Zx4wnJENJ0kB-34k (in Ukrainian)

Feshchenko, I., Dumanska, V., Fedoriv, I. 2017. «Batktivshchyna»: who is hiding behind «sponsors» from the capital's suburbs. URL:

https://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/2017/03/batki_vshhyna_ho_hovajetsja_za_sponsoramy_zi_stolychnyh_okolych/ (in Ukrainian)

Feshchenko, I. 2019. Fake contributions: what happened, Tymoshenko's reaction, or the problem is only in «Batktivshchyna»? URL: <https://www.chesno.org/post/898/> (in Ukrainian)

NACP Decision №2596 «On Approval of the Methodology for Determining the Amount of Contribution to a Political Party Support in the Form of Works, Goods or Services». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1397-18> (in Ukrainian)

Law of Ukraine №1029 «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Ensuring the Effectiveness of the Institutional Mechanism for Preventing Corruption». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66259 (in Ukrainian)

DOI: 10.26565/2220-8089-2019-36-05

УДК 321.64

Рагімлі Мубаріз

аспірант кафедри політології,
Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, Харків, 61022,
rahimlimubariz@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-5999-1062>

ГЕОПОЛІТИЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Розглядаються основні чинники форматування та переформатування геополітичного пострадянського простору і його специфіки. На підставі розгляду теоретичного внеску Х. Маккіндера, Ю. Челлена, К. Хаусхофера виділяється серед інших вагомість саме географічного чинника у процесі формування основних напрямів зовнішньої політики європейських держав. Простежується еволюція поглядів на головні чинники, що задають базові параметри трансформації соціополітичної системи, економічного розвитку та зовнішньої політики держав, які у сукупності складають концепцію контролю над певною територією. Увага акцентується на розвиткові геополітичної доктрини.

Розглядаються визрівання самої ідеї об'єднання Європи та перші спроби її реалізації, вказується, що подальші зміни геополітичної конфігурації після Другої світової війни спонукали до подальшого руху до об'єднання європейських держав. Доводиться, що самий факт існування та функціонування Євросоюзу є потужним геополітичним чинником для вибору вектору інтеграції та розвитку держав на пострадянському просторі. Виокремлюються історико-економічні та цивілізаційні причини ускладнення такого вибору для пострадянських держав (на прикладах Росії, балтійських країн, Білорусі та Молдови). Досліджуються перспективи співробітництва з ЄС, пропозиції з боку ЄС низки позитивних програм співробітництва, вказуються певні перепони на шляху до вступу в ЄС для вказаних країн. Робиться висновок про наявність двох потужних центрів впливу – ЄС та Російської Федерації як важливіших геополітичних чинників впливу на формування внутрішньої та зовнішньої політики держав пострадянського простору

Ключові слова: геополітика, геополітичні чинники, європейський простір, Європейський Союз, зовнішня політика.

Рагимли Мубариз

аспірант кафедри політології,
Харьковский национальный
университет имени В.Н. Каразина,
пл. Свободы, 4, Харків, 61022,
rahimlimubariz@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-5999-1062>

ГЕОПОЛИТИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВ НА ПОСТСОВЕТСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Рассматриваются основные факторы форматирования и реформатирования геополитического постсоветского пространства и его специфики. На основании рассмотрения теоретического вклада Х. Маккиндера, Ю. Челлена, К. Хаусхофера выделяется среди других значимость именно географического фактора в процессе формирования основных направлений внешней политики европейских государств. Прослеживается эволюция взглядов на главные факторы, задающие базовые параметры трансформации социополитической системы, экономического развития и внешней политики государств, которые в совокупности составляют концепцию контроля над определенной территорией. Внимание акцентируется на развитии геополитической доктрины.

Рассматриваются, вызревание самой идеи объединения Европы и первые попытки ее реализации, указывается, что дальнейшие изменения геополитической конфигурации после Второй мировой войны побудили к дальнейшему движению к объединению европейских государств. Доказывается, что сам факт существования и функционирования Евросоюза является мощным геополитическим фактором для выбора вектора интеграции развивающихся стран на постсоветском пространстве. Выделяются историко-экономические и цивилизационные причины осложнения такого выбора для постсоветских государств (на примерах России, стран Балтии, Беларуси и Молдовы). Исследуются перспективы сотрудничества с ЕС, предложения со стороны ЕС ряда позитивных программ сотрудничества, указываются определенные преграды на пути к вступлению в ЕС для указанных стран. Делается вывод о наличии двух мощных центров влияния - ЕС и Российской Федерации как важнейших геополитических факторов влияния на формирование внутренней и внешней политики государств постсоветского пространства

Ключевые слова: геополитика, геополитические факторы, европейское пространство, Европейский Союз, внешняя политика.

Mubariz Rahimli

PhD student, Department of Political Science,
V.N. Karazin Kharkiv National University,
4, Svoboda Sq., Kharkiv, 61022,
rahimlimubariz@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-5999-1062>

IMPACT OF GEOPOLITICAL DEVELOPMENT FACTORS ON THE POST-SOVIET STATES

The basic formatting and reformatting factors of the geopolitical post-Soviet space and its features are considered. Based on the consideration of the theoretical contribution of H. Mackinder, J. Chellen, K. Haushofer it is indicated that the formation of the main foreign policy trends of the European states.

The evolution of socio-political system transformation, economic development and foreign policy of states, which are collectively accessible by the territory is traced. The attention is focused on the development of geopolitical doctrine.

The ripening of the very idea of uniting Europe and the first attempts to implement it, indicating that further changes in the geopolitical configuration after the Second World War of the European states is considered. It is proved that the very fact of the European Union functioning and existence is a powerful geopolitical mechanism for the post-Soviet states. The historical, economic and civilizational reasons for such choice for the post-Soviet states (in the context of Russia, the Baltic countries, Belarus and Moldova) are highlighted.

The prospects for cooperation with the EU, prospective EU cooperation programs, accession to the EU are examined. It is concluded that there are two powerful policy-makers: the EU and the Russian Federation as the most important geopolitical factors of the post-Soviet states.

Keywords: geopolitics, geopolitical factors, European states, European Union, foreign policy.

Актуальність розвідок геополітичних чинників розвитку пострадянських держав зумовлена наслідками нових геополітичних реалій, що склалися наприкінці ХХ ст. та в перше десятиліття ХХІ ст., коли на пострадянському просторі почали формуватися інші центри сили. Справа в тому, що зараз очевидна велика різниця траєкторій розвитку держав пострадянського простору. Загальним явищем став той факт, що більшість колишніх радянських країн, що межують із Євросоюзом, поставили собі за мету стати його членом або тісну співпрацю, хоча водночас різною мірою залишають певні зв'язки зі спадкоємицею СРСР – Російською Федерацією. На рішення цього важливого для країн колишнього СРСР питання здійснюють вплив різні внутрішні (політичний режим, специфіка націєбудівництва, характер економіки та економічних зовнішніх зв'язків тощо) та зовнішні (геополітичні) чинники. І саме це є завданням статті. На жаль, наукового доробку саме у такому ракурсі не так вже й багато. Тематика, пов'язана з «пострадянським простором», широко розробляється суспільствознавцями (О. Власов, Л. Андрусенко, В. Єгоров). Переважна ж більшість праць присвячено темі Євросоюзу (Е. Валлерстайн, З. Бжезинський, Г. Кісінджер, Д. Нелсон та ін.), його відносинам з іншими суб'єктами міжнародної системи на засадах геополітичного бачення проблеми (Ю. Борко, В. Іноземцев, І. Максимичев, В. Шемятенков), загальним питанням зовнішньої політики ЄС (О. Ковальова, С. Красношапка, А. Мартінов, С. Толстов, І. Храбан та ін.). У 2011 г. вийшов друком навчальний посібник «Геополітика» львівського вченого М.С. Дністрянського.

Новий зміст пострадянського простору характеризується тим, що, на думку О. Власова, він «поступово втрачає свою первісну суб'єктність, і у певному сенсі це вже ... простір, позбавлений значної частки рудиментів, які ще збереглися з радянської епохи. Це стосується і політичної, і економічної, і ідеологічної сфер» (Власов 2011).

Маючи приблизно однакові стартові базу перед розпадом СРСР, республіки поступово почали рухатись у політичному та економічному сенсі в різних напрямках і з

різною швидкістю. На цей процес багато в чому мали вплив різні чинники: історичні, культурні, географічні, релігійні, якість політичних еліт, їхнє бачення внутрішньої та зовнішньої політики та, звичайно, конституційний лад країни, яка мала відтепер формувати цілком самостійну внутрішню й зовнішню політику. При цьому, на наш погляд, головними чинниками, які задають основні параметри модернізації політичної системи, економічного розвитку та основних напрямів зовнішньої політики, є геополітичне розташування держави та відповідне оточення держав-сусідів.

Про вагомість впливу саме географічного чинника (географічне розташування держав як організмів) на сутнісні характеристики держави писав у своїй «Політичній географії» (1897 р.) Ф. Ратцель. Він був упевнений, що «всі властивості держави визначаються властивостями народу та його території» (Ратцель 2007: 16) і обстоював думку про те, що одним із головних способів нарощування моці держави та народу є територіальна експансія та розширення життєвого простору (Ратцель 2007: 18, 19, 21-22, 27). У 1904 р. англійський географ, засновник «нової географії» Х. Маккіндер у роботі «Географічна вісь історії» сформулював закон «географічної інерції», згідно з яким доля народу й держави зумовлюється її географічним положенням, оскільки «географічні показники при підрахунках більш уживані і більш постійні, ніж людські» (Маккіндер 1995: 169). А у 1910 р. з'являється книга шведського вченого Р. Челлена «Великі держави». Він уводить термін «геополітика» як «вчення про державу як географічний організм і явище у просторі» (Челлен 2005: 124) і дає розгорнуто теорію геополітичного устрою Європи. Він підкреслює, що держава прагне до реалізації тих можливостей, які надають їй схильності народу та географічне середовище, і жодний прояв держави невіддільний від землі та народу (Челлен 2005: 118, 123). Челлен пропагував необхідність і неминучість об'єднання Європи під орудою Німеччини, а перша світова війна стала втіленням саме цієї геополітичної доктрини.

Розвитком цієї доктрини стала розроблена німецьким генералом К. Хаусхофером

«теорія життєвого простору», згідно з якою головною рушійною силою держави є забезпечення й розширення цього простору, «тому що будь-яка нерухомість тотожна смерті, життя же означає невблаганний потяг до оновлення, навіть якщо воно може бути досягнуто лише за допомогою "оранки", "перелому"» (Хаусхофер 2001: 355). Він писав це у 1939 р., коли його рідна Німеччина, за його висловом, страждала від надто тісного життєвого простору (Хаусхофер 2001: 355). Як нам відомо, ця теорія була покладена в основу зовнішньої загарбницької політики фашистської Німеччини.

Під час Другої світової війни у США розроблялись основи нових засад зовнішньої політики та світового порядку з претензією на контроль над усім світом. Сьогодні, в інформаційну епоху та потужного розвитку різноманітних транспортних засобів географічний фактор залишається важливим, але не фатальним. Як зауважив, приміром, доктор Саадат Демірчі (Турція) на Міжнародній конференції 2013 р.) з питань євразійських економік, географія, кліматичні умови, природні ресурси і сьогодні відіграють значну роль для стабільності та розвитку економіки країни, але важливішими нерідко виявляються інституціональні відмінності, які не завжди демонструють здатність і бажання до змін (Демірчі: 1077-1078).

Друга світова війна, як відомо, завершилась новою силовою зміною глобальної геополітичної конфігурації, закріпленої рішеннями Ялтинської та Потсдамської конференціями 1945 р. Внаслідок цього суттєво змінилась розстановка сил у всіх стратегічно значущих регіонах світу: на політичну авансцену вийшло лише дві держави – СРСР і США з різними ідеологічними основами. Вони стали лідерами світової соціалістичної та світової капіталістичної систем. Завершальним акордом цього на рівні формування воєнно-політичних блоків було створення НАТО (1949 р.) і Варшавського Договору (1955 р.). Протиборство двох ідеологічно спрямованих систем та воєнно-політичних блоків стало причиною появи нового типу світової війни – Холодної. Результат останньої багато в чому зумовлювався економічною та технологічною міццю США.

Упродовж XIX ст. поступово визрівали ідеї та проекти політичного об'єднання Європи. Так, у 30-х роках XIX ст. Дж. Мадзіні висунув ідею утворення Сполучених Штатів Європи. Цю ідею у 20-х роках XX ст.

було підхоплено провідними французькими політиками, і у 1926 р. у Відні було проголошено Пан'європейський союз.

Європейський Союз, який ми сьогодні знаємо і включає у себе 28 держав, створювався поступово, проходячи низку етапів – від пропозиції Р. Шумана у 1950 р. об'єднати ресурси у вуглевидобувній та сталеливарній промисловості до вступу 28-ї країни – Хорватії у 2013 р. у вже сформований економічний та політичний союз. Як зауважував М.С. Дністрянський, Європа, «незважаючи на зменшення геополітичного значення за результатами Другої світової війни, ще зберігає значний потенціал глобального конструктивного геополітичного впливу» (Дністрянський 2011: 194). Переваги, що надає перебування у ЄС країнам-членам та їхнім громадянам, попри внутрішні проблеми, є привабливим аргументом для країн-кандидатів та тих, хто виявив бажання стати членом Євросоюзу. Самий факт існування та функціонування Євросоюзу залишається потужним геополітичним чинником для розвитку держав на пострадянському просторі.

Відносини ЄС з країнами-сусідами мають свою історію, що не може не позначитись на процесі трансформації у країні, що трансформується. Розпад СРСР наприкінці XX ст. кардинально змінив геополітичний баланс сил у світі та призвів до розпаду біполярної моделі міжнародних відносин. Припинили свою діяльність військово-політичний блок держав Варшавського Договору і Рада Економічної Взаємодопомоги, що були своєрідною протиположністю з боку СРСР євроінтеграційним структурам держав західного капіталізму (ЄВС, Євроатом, НАТО та ін.). Занепад транснаціональної Радянської держави зумовив створення на її території низки суверенних держав. На пострадянському просторі почали формуватися нові центри геополітичного впливу. Так, під егідою спадкоємця СРСР Росії, що активно почала претендувати на роль регіонального гегемона над пострадянськими державами, поступово утворилися такі інтеграційні структури, як СНД, ЄврАзЕС, СЕП, ОДКБ. Причому, як зауважував Е. Кастельс, сегментоване включення у глобальну економіку відбувалося згідно з історично детермінованими процесами (Кастельс 2000: 152).

Найближчими східними сусідами ЄС є балтійські країни¹, Білорусь, Україна та Молдова, які певний час існували в єдиному Радянському Союзі. Звичайно, їхня внутрішня політика ґрунтувалась на єдиних соціалістичних економічних принципах, загальнорадянських ідеологемах та підпорядковувалась єдиним народногосподарським планам (з певними країновими відмінностями). Але їхня вітчизняна політична та економічна (тоді номенклатурна) еліта під кінець існування СРСР вже явно тяжіла до більш тісного співробітництва із західноєвропейськими структурами та воліла би вивільнитися від «важкої» руки Москви, включаючи енергетичну залежність від Газпрому. У цих країнах на той момент явними стали розбіжності у сферах економіки, соціального й національного розвитку та формувались різні пріоритети у баченні майбутнього². Поряд із ними ефективно розвивалися країни Об'єднаної Європи, межі якої швидко розширювалися.

Україна, отримавши незалежність, офіційно проголосила себе позаблоковою державою, відмовилась від ядерної зброї, виявила бажання отримати від іноземних країн статус нейтральної держави. Однак на заваді досягнення цієї мети було саме геополітичне розташування України між країнами Сходу і Заходу та боротьба останніх за світову гегемонію. Україні відводилась роль своєрідної буферної зони між двома протилежними цивілізаціями. Іншими словами, розпад двополюсної моделі міжнародних відносин із суттєвою трансформацією держав постсоціалістичного табору в умовах незалежності зумовив створення нових геополітичних інтеграційних структур на пострадянському просторі, а відтак і чергове протистояння між європейськими країнами Заходу і Сходу. І якщо для західноєвропейського блоку держав на той час були зрозумілими принципи співробітництва та подальшого

розвитку Європейського Співтовариства, то для блоку східних – пострадянських – держав, процес пошуку таких принципів співіснування із сусідами та вироблення власної внутрішньої та зовнішньої політики лише розпочинався. Першу Угоду про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС було підписано у 1994 р. Вона стала основою прийнятого у лютому 2005 р. Плану дій ЄС – Україна. Політичну та економічну частини Угоди про асоціацію України з ЄС було підписано у першій половині 2014 р., ратифіковано одночасно Верховною Радою України та Європарламентом у вересні 2014 р. Начасі існує низка програм різного рівня і спрямування, які заохочують до співпраці громадян України, особливо молодь, з європейськими структурами у сфері культури, освіти, тощо.

Не всі члени Євросоюзу однаково гармонійно й швидко пристосовувались до нових для них правил співіснування, тим більше що їхні економіки були різним и за обсягом і характером, а відтак мали і різні стартові умови. Для країн Балтії перебудова економіки на ринкові рейки була майже безболісною, оскільки, приміром, в аграрному секторі вдалося досить швидко відродити фермерство завдяки хутірському способу життя у довоєнні часи. Це дозволило прибалтам визначити мету економічної трансформації як «повернення до Європи». Втім, зазначимо, економіка прибалтійських республік й досі сильно залежить від імпорту енергоносіїв, що змусило їх звільнитися від неефективного, енергомісткого виробництва. Загалом же на середину 1990-х років негативні наслідки руйнації єдиного народногосподарського комплексу СРСР (інфляція, скорочення промислового виробництва, розрив торгових зв'язків з колишніми республіками СРСР тощо) було подолано завдяки багато в чому законослухняності та дисциплінованості самих громадян та припливу іноземного капіталу з країн із розвиненими ринковими традиціями, що дозволило підвищити культуру бізнесу. Позитивну роль тут відіграв саме геополітичний чинник, а саме: зручне геополітичне розташування, географічна близькість балтійських країн до величезного ринку Росії, розвинена транспортна інфраструктура тощо.

Зауважимо, що Росія для прибалтійських республік залишається важливим економічним партнером, тим більше що й остання теж зазнає капіталістичної трансформації,

¹ Країни Балтії завжди ментально відчували себе частиною західної цивілізації, були налаштовані на демократію західноєвропейського зразка. Досвід переходу цих країн до незалежності показав, що невеликим країнам легше трансформувати свій суспільно-політичний лад.

² Згідно з влучним висловом професора Гарвардського університету Сергія Плохія, ХХ ст. виявилось століттям розвалу багатонаціональних держав і створення на їх руїнах національних держав або держав, які хотіли б бути національними (Григор'єв 2016)

відшуковуючи водночас свій особливий шлях розвитку.

Природно, що повернення Балтійських держав до європейської цивілізації завершилось у 2004 році повноправним членством у НАТО та Європейського Союзу.

Доля Білорусі склалася зовсім інакше. На думку деяких представників білоруської опозиції, «Білоруська економіка, а особливо її енергетично-паливний сектор, за режиму Лукашенка, стала свідомо зорієнтованою на Росію і фактично зв'язаною з російською економічною системою» (Панасюк 2006). Росія є головним торговим та фінансовим партнером Білорусі (приміром, у 2014 р. на Росію припадало майже 50% обсягу товарообігу Білорусі), функціонує регіональне угруповання військ (сил) Росії та Білорусі, здійснюється спільна охорона зовнішнього кордону в повітряному просторі, проводяться щорічні спільні навчання стратегічного та оперативного-тактичного характеру. Білорусь є також активним учасником інтеграційних проектів політико-економічного (СНД) та оборонно-безпекового характеру (ОДКБ), створених під егідою Росії. Все це звужує поле для зовнішньополітичного маневру Білорусі. Східне партнерство, як зауважує Г. Максак, де, свого часу, Україна лобювала повноправну участь Білорусі, теж є площиною проявів різноголосся, яке співвідноситься з позицією Кремля. Отже, в середньостроковій перспективі навряд чи варто очікувати офіційного перегляду політичної позиції Білорусі та зменшення її інструментальності в стратегії Росії (Максак 2018).

Строката історія становлення незалежності Молдови дещо нагадує українську. 3 Молдови лише протягом 2019 року надходили суперечливі повідомлення: від «Молдова передумала подавати заявку на членство в ЄС у 2019 році» (Молдова передумала) до «ЄС похвалив Молдову за прогрес у виконанні Угоди про асоціацію». Це пояснюється не лише зміною уряду в червні 2019 р., а й взагалі загальною політичною нестабільністю у цій країні та наявністю постійного румунського геополітичного чинника. Варто зазначити, що серед пострадянських країн Молдова зіткнулася, з найбільшими проблемами, пов'язаними з ідентичністю (Молдова передумала 2018; ЄС похвалив 2019).

Таким чином, можемо стверджувати, що основним змістом протистояння для нових незалежних держав був пошук тих економічних і політичних систем, які могли б не лише уможливити виживання країни за

відсутності центру керування, а й сформулювати відповідну парадигму розвитку. Наявність двох потужних центрів впливу – ЄС та Російська федерація – є важливішим геополітичним чинником, що впливає на формування і внутрішньої і зовнішньої політики держав пострадянського простору. Тим більше що динаміка політичних процесів у самих цих центрах не може слугувати бездоганим прикладом.

ЛІТЕРАТУРА

- Власов, А. 2011. “Постсоветское пространство 20 лет спустя”, *Вестник Кавказа*. URL: <http://www.vestikavkaza.ru/analytics/31604.html>
- Ратцель, Ф. 2007. “Политическая география (в изложении Л. Синицкого)”, *Геополитика: Хрестоматия* / Сост. Б. А. Исаев. СПб.: Питер: 15-36.
- Маккиндер, Х. Дж. 1995. “Географическая ось истории”, *Полис*. 4: 162-169.
- Челлен, Р. 2005. “О политической науке, ее соотношении с другими отраслями знания и об изучении политического пространства (предисловие М.В. Ильина)”, *Полис* 2: 115-126.
- Хаусхофер, К. 2001. Статус-кво и обновление жизни. В: *О геополитике: Работы разных лет*. М.: Мысль: 353-370.
- Демирчи, С. 2013. “Значение географических факторов для положения государств их политики и экономики”, *International Conference on Eurasian Economies* (17-18 September 2013). St. Petersburg: 1075-1077. URL: <https://www.avekon.org/papers/771.pdf>
- Дністрянський, М.С. 2011. *Геополітика: навчальний посібник*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. URL: http://old.geography.lnu.edu.ua/Strukt/Biblio/alphavit/Ukr/Ukr_D/Dnistrianskyi/geopolityka.pdf
- Кастельс, Мануэль. 2000. *Информационная эпоха: экономика, общество и культура*: Пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. М.: ГУ ВШЭ
- Григор'єв, Алекс. 2016. *25 років після розпаду СРСР: “Історію обдурити не вдалося”*. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/ussr-fall-history/3625211.html>
- Панасюк, Паліна. 2006. “Місце Білорусі в Європі та регіоні: погляд у завтрашній день”, *Економічний часопис-XXI*. URL: <http://soskin.info/ea/2006/9-10/20060912.html>
- Максак, Геннадій. 2018. “Інтеграційна гібридність Білорусі і Росії. Наслідки для України”. *Українська призма*. URL: <http://prismua.org/%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0-%D0%B3%D1%96%D0%B1%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BD-%D0%B1/>
- “Молдова передумала подавати заявку на членство в ЄС у 2019 році”, *Корреспондент.net*. 22.10.2018. URL: <https://ua.korrespondent.net/world/4024341-moldova-pere-dumala-podavaty-zaiavku-na-chlenstvo-v-yes-u-2019-rotsi>
- “ЄС похвалив Молдову за прогрес у виконанні Угоди про асоціацію”, *Європейська правда*. 12.09.

2019 URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2019/09/12/7100657/>

REFERENCES

Vlasov, A. 2011. "The post-Soviet space 20 years later". *Vestnik Kavkaza*. URL: <http://www.vestnikavkaza.ru/analytics/31604.html> (in Russian).

Ratsel, F. 2007. Political geography (as presented by L. Sinitsky)", *Geopolitica: Hrestomatiya*. SPb.: Piter: 15-36 (in Russian).

Mackinder H. John. 1995. "Geographical axis of history", *Polis*. 4: 162-169 (in Russian).

Challen, R. 2005. "About Political Science, its Relationship with Other Branches of Knowledge, and the Study of the Political Space (foreword by M.V Ilyin)", *Polis* 2: 115-126 (in Russian).

Khauskhofe, K. 2001. The Status Quo and the Renewal of Life. In: *On Geopolitics: Works of Different Years*. M.: Mysl': 353-370 (in Russian).

Demirchi, S. 2013. The Importance of Geographical Factors for the State of their Politics and Economics", International Conference on Eurasian Economies (September 17-18, 2013). St. Petersburg: 1075-1077. URL: <https://www.avekon.org/papers/771.pdf> (in Russian).

Dnistrians'kyi, M.S. 2011. Geopolitics: A Textbook. Lviv: Ivan Franko National University. URL: http://old.geography.lnu.edu.ua/Strukt/Biblio/alpha vit/Ukr/Ukr_D/Dnistrianskyi/geopolityka.pdf (in Ukrainian).

Kastel's, Manuel'. 2000. *The Information Age: Economics, Society, and Culture*: Trans. from English under the scientific. ed. O. I. Shkaratana. M.: HSE (in Russian).

Hryhor'yev, Aleks. 2016. *25 years after the collapse of the USSR: "History failed to deceive."* URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/ussr-fall-history/3625211.html>

Panasjuk, Palina. 2006. "The Place of Belarus in Europe and the Region: A Look at Tomorrow." *Economic Journal-XXI*. URL: <http://soskin.info/ea/2006/9-10/20060912.html> (in Ukrainian).

Maksak, Hennadiy. 2018. "Integration Hybridity of Belarus and Russia. Implications for Ukraine", *Ukrayins'ka pryzma*. URL: <http://prismua.org/%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0-%D0%B3%D1%96%D0%B1%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BD-%D0%B1/> (in Ukrainian).

"Moldova changed its mind to apply for EU membership in 2019". *Korrespondent.net*. 22.10.2018. URL: <https://ua.korrespondent.net/world/4024341-moldova-peredumala-podavaty-zaiavku-na-chlenstvo-v-yes-u-2019-rotsi> (in Russian).

"The EU praised Moldova for the progress in implementing the Association Agreement", *Yevropeys'ka pravda*. 12.09.2019 URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2019/09/12/7100657/> (in Russian).

DOI: 10.26565/2220-8089-2019-36-06
УДК 324:328.187:329.8:342.847.1

Савон Владислав Вікторович

студент,
Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, Харків, 61022,
savonwlad@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-7518-8341>

Гринь Ілля Олегович

студент,
Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна,
Майдан Свободи, 4, Харків, 61022,
ilyagryn@ukr.net,
<https://orcid.org/0000-0003-1367-5472>

ПРОСТОРОВО-ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ 2019 РОКУ В РЕСПУБЛІЦІ МОЛДОВА

Проаналізовано результати парламентських виборів 2019 р. в Республіці Молдова та особливості устрою державної владної вертикалі. За допомогою математичних методів проаналізовано також результати парламентських виборів, визначено основні детермінанти превалюючих політичних процесів, опорні регіони основних політичних сил, з'ясовано і